

4. Авер'янов В. Б. Принципи верховенства права і реформа українського адміністративного права / В.Б. Авер'янов // Адвокат. – 2000. – № 2. – С. 5–8.
5. Ткач В. Ф. Сучасний тероризм: тенденції, вияви, виклики та загрози для України / В. Ф. Ткач // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 3 (36). – С. 12–18.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII.
7. Канунникова Н. Г. Зарубежний опыт правового регулирования противодействия экстремизму и терроризму / Н. Г. Канунникова // Юридическая наука и правоохранительная практика. – 2014. – № 3 (29). – С. 163–169.
8. Саміло А. В. Тероризм та релігія / А. В. Саміло // *Legea si Viata*. – 2014. – № 267. – С. 197–200.
9. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти : навч. посібник / за заг. ред. проф. В. К. Грищука. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.
10. Лунеев В. В. Тенденции терроризма и уголовно-правовая борьба с ним / В. В. Лунеев // Государство и право. – 2010. – № 6. – С. 35–40.
11. Корнилова Т. В. Диагностика мотивации и готовность к риску / Корнилова Т. В. – М., 2007. – 155 с.
12. Джужа О. М. Актуальність кримінологічного дослідження екстремальних умов (ситуацій), що сприяють злочинності під час проведення антитерористичної операції / О. М. Джужа // Юричний часопис Нац. акад. внутр. справ. – 2014. – № 2 (8). – С. 27–36.

Надійшла до редакції 13.10.2017

УДК 343.12

Березняк В.С.

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

Людвік В.Д.

кандидат юридичних наук

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗЛОЧИНИ МІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ЕКСТРАДИЦІЮ ОСОБИ, ЯКА ПЕРЕХОВУЄТЬСЯ ВІД СЛІДСТВА ТА СУДУ

Досліджено питання злочинів міжнародного характеру і їх класифікації, правових норм конвенцій щодо боротьби із вказаними злочинами в частині екстрадиції. Розглянуто проблеми практичного застосування правових норм конвенцій щодо боротьби зі злочинами міжнародного характеру в частині екстрадиції.

Ключові слова: злочини міжнародного характеру, класифікація, законодавство іноземних держав, екстрадиція, кримінальна відповідальність.

Bereznyak V.S., Lyudvik V.D. International crimes involving the extradition of a person hiding from prosecution and court. The article deals with the issue of international crimes and their classification, the legal norms of conventions on combating these crimes in terms of extradition. The problems of practical application of the legal norms of conventions concerning the struggle against international crimes in terms of extradition are considered.

Keywords: *crimes of international character, classification, legislation of foreign states, extradition, criminal liability.*

Постановка проблеми. На теперішній час проблеми класифікації злочинів міжнародного характеру, розбіжності в юридичній кваліфікації і термінологічному визначенні вказаних злочинів за законодавством іноземних держав, відсутності практичного застосування правових норм конвенцій щодо боротьби зі злочинами міжнародного характеру в частині екстрадиції створюють певні труднощі для подальшої екстрадиції осіб, які переховуються від слідства та суду в іноземній державі. Дослідження даної проблеми є актуальною для правоохоронних органів України, які займаються питаннями екстрадиції.

Тому головною метою статті є дослідження поняття злочинів міжнародного характеру і їх класифікації¹, а також правових норм конвенцій щодо боротьби із вказаними злочинами в частині екстрадиції.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вказане питання розглядалося в наукових працях вітчизняних та зарубіжних авторів: І. Карпец, М. Баймуратов, М. Черкес, С. Яценко, І. Лукашук, А. Наумов, С. Лихова, М. Свистуленко та інші, праці яких свідчать про певну увагу до даної проблематики, але вони не вичерпують усю її складність.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розглядати питання характеристики злочинів, які передбачають екстрадицію особи за законодавством України, необхідно визначити поняття злочину міжнародного характеру, яке є взаємопов'язаним із кримінальним законодавством України.

За юридичною енциклопедією під редакцією Ю. Шемшученка, „злочини міжнародного характеру – це суспільно небезпечні умисні діяння, що посягають на міжнародний порядок, завдають шкоди мирному співробітництву держав” [1, с. 615]. Інакше розкриває поняття злочину міжнародного характеру зарубіжний вчений І. Карпец: „Злочини міжнародного характеру, це злочинні діяння, передбачені міжнародними договорами, що не належать до злочинів проти людства, але які посягають на нормальні відносини між державами, завдають збитків мирній співпраці в різних галузях відносин (економічних, соціально-культурних, майнових), а так само організаціям і грома-

¹ Що стосується міжнародних злочинів, то вони не є предметом дослідження цієї статті і потребують окремого дослідження. В більшості випадків міжнародні злочини сформульовано у статутах міжнародних військових трибуналів (Нюрнберг, Токійський, Югославський), в конвенціях (Женевська конвенція 1946 р.) а також у Римському Статуті 1998 р. (до теперішнього часу ще не ратифікованому Верховною Радою України, проте даний Статут дає більш чітку класифікацію міжнародних злочинів). Міжнародні злочини є також злочинами, що передбачають екстрадицію особи.

дянам” [2, с. 103]. А вітчизняний вчений М. Баймуратов розкрив поняття злочину міжнародного характеру таким чином: „Злочин міжнародного характеру – це діяння фізичної особи, що посягає на права й інтереси двох або декількох держав, міжнародних організацій, фізичних і юридичних осіб”. Тобто злочини міжнародного характеру торкаються інтересів двох або декількох держав, юридичних осіб, або громадян, здійснюються окремими фізичними особами поза зв’язком із політикою держави, спричиняють персональну відповідальність правопорушників у рамках національної юрисдикції [3, с.135].

Інше визначення злочину міжнародного характеру пропонують зарубіжні вчені І. Лукашук, А. Наумов, вони розуміють під злочинами міжнародного характеру конвенційні злочини, тобто склад цих злочинів передбачено конвенціями і вноситься їхніми учасниками до свого національного кримінального права [4, с.132].

У злочині міжнародного характеру, подібно внутрішньодержавному, виділяється склад злочину міжнародного характеру, що являє собою сукупність об’єктивних і суб’єктивних ознак, на підставі яких особи притягаються до кримінальної відповідальності. Але слід зазначити, що елементи складу злочину міжнародного характеру не завжди збігаються з елементами злочину у внутрішньодержавному кримінальному законодавстві (визначення суспільно небезпечного діяння в різних державах, врахування звичаїв держав). Так, наприклад, згідно зі ст. 201 КК України, контрабанда тягне за собою кримінальну відповідальність і є тяжким злочином, але в той же час законодавець Туреччини не передбачив контрабанду як злочин, котрий тягне за собою кримінальну відповідальність¹.

До складу злочину міжнародного характеру входять:

- об’єкт злочину міжнародного характеру, тобто блага матеріального або нематеріального характеру, на які зазіхає міжнародний кримінальний злочин (міжнародний правопорядок, суспільні відносини, права і свободи людини та ін.);

- об’єктивна сторона злочину міжнародного характеру виявляється у вигляді вчинення злочинцем суспільно небезпечного, протиправного, винного діяння стосовно об’єкта злочину, що регулюється міжнародно-кримінальними нормами;

- суб’єктивна сторона злочину міжнародного характеру виражається у психічному ставленні особи до вчиненого діяння та його наслідків. Тобто враховується фактор вини;

Статті 1 та 2 КК Швеції встановлюють, що злочином є діяння, яке визнається чинним кодексом або іншим законом або статутом, за яке, як вказа-

¹ Наприклад, у розділі другому „Караність” книги першої КК Швейцарії закріплено двочленну конструкцію злочинного діяння (ст. 9). Розмежування здійснюється за чисто формальною ознакою – за видом покарання. Злочином визнається злочинне діяння, що підлягає покаранню каторжною в’язницею, а провинною – злочинне діяння, що підлягає покаранню в’язницею як найтяжче. Оскільки КК Швейцарії формально визначає злочинне діяння, то розгляд його ознак є задачею кримінально-правової доктрини.

но нижче, встановлено покарання, якщо не встановлено інше, то діяння повинне розглядатися як злочин, тільки якщо воно вчинене навмисно. Стаття 18 „Умисел та необережність” КК Швейцарії вказує на те, що якщо закон точно не встановлює інше, то карається тільки той, хто вчиняє злочин або провину навмисно [5, с. 77]. Навмисно вчиняє злочин або провину той, хто вчиняє злочинне діяння з проявом свідомості та волі;

- суб'єкт злочину міжнародного характеру – фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення злочину певного віку кримінальної відповідальності.

Законодавець України визначив загальний вік кримінальної відповідальності з 16 років, у деяких випадках, вичерпний перелік яких наведено в ч. 2 ст. 22 КК, з 14 років. Але в зарубіжних державах вік кримінальної відповідальності визначається по-різному. Ст. 6 КК Швеції визначає, що жодне покарання не може бути призначено особі, яка вчинила злочин, до досягнення п'ятнадцятирічного віку [6, с. 33]. А законодавець Швейцарії розмежував вік відповідальності по кримінальному законодавству на розділи: діти (ст. 82 КК Швейцарії встановлює, що до дитини, яка не досягла семирічного віку, кримінальний закон не застосовується. Якщо дитина, яка досягла семи років, але яка не досягла п'ятнадцяти років, вчиняє діяння, каране по даному закону, то до неї застосовуються вказані кримінальним законом заходи впливу), підлітки (ст. 89 КК Швейцарії вказує на те, що якщо підліток, який досяг п'ятнадцяти, але ще не досяг вісімнадцяти років, вчиняє діяння, каране по даному закону, то до нього застосовуються нижченаведені розпорядження), молодь (ст. 100 „Вікові межі. Збір відомостей” КК Швейцарії зазначає, якщо особа, до моменту вчинення діяння досягла вісімнадцяти, але не досягла 25 років, то з урахуванням норм статей даного кодексу до неї застосовуються загальні покарання чинного закону) [5, с. 136–140].

Іноді при екстрадиції особи, яка вчинила злочин, виникає питання про наявність злочинного діяння у кримінальному законодавстві тієї держави, де в даний час переховується злочинець¹ [7].

При розгляді питання щодо екстрадиції осіб, які переховуються від слідства та суду, потрібно перш за все визначити, чи визнається діяння злочином по кримінальному законодавству тієї держави, де вони переховуються.

Список злочинів міжнародного характеру дуже великий, як і кількість

¹ Громадянин Ісаков О.К. в період з жовтня 2001 р. по серпень 2002 р. за попередньою змовою з громадянином Акімовим О.Г. й іншими особами здійснював незаконні операції, пов'язані із законним переміщенням громадян з їх згоди через державний кордон України для їх подальшої передачі іншій особі з метою сексуальної експлуатації. Правоохоронними органами України 24.07.2003 р. громадянина Ісакову О.К. було пред'явлено обвинувачення у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 149 КК України. В подальшому при вирішенні питання про екстрадицію Ісакова О.К. з території РФ остання відхилила запит про видачу громадянина Ісакова О.К., мотивуючи тим, що в російському кримінальному законодавстві даний склад злочину на момент його вчинення був відсутній. В даному випадку питання про видачу злочинця між Україною і РФ може бути розв'язане з урахуванням прийняття двостороннього договору або з використанням принципу взаємності.

міжнародних конвенцій, тому для більш чіткого розгляду необхідно їх класифікувати з урахуванням об'єкта посягання:

1. Злочини проти стабільності міжнародних відносин (міжнародний тероризм – Європейська конвенція про припинення тероризму 1977 р., захоплення заручників – Конвенція 1979 р., розкрадання ядерного матеріалу – Конвенція 1980 р., найманство, пропаганда війни, посягання на осіб, що користуються дипломатичним імунітетом та ін.);

2. Злочинні посягання на особисті права людини (застосування тортур, торгівля жінками і дітьми, рабство і работоргівля, систематичні і масові порушення прав і свобод людини та ін.);

3. Злочини у сфері дипломатичних зносин (посягання на осіб, які користуються дипломатичним захистом).

4. Воєнні злочини міжнародного характеру (застосування заборонених засобів і методів ведення війни, мародерство, насильство над населенням у районі військових дій та ін.), які відрізняються від воєнних злочинів як різновиду міжнародних злочинів тим, що не пов'язані зі злочинною діяльністю держави.

5. Злочини у сфері економіки і фінансів (легалізація злочинних доходів, контрабанда, виготовлення фальшивих грошових знаків – Конвенція 1928 р. та ін.).

6. Злочини, вчинені у відкритому морі (забруднення морського середовища, порушення правового режиму на континентальному шельфі, піратство – Конвенція 1982 р., зіткнення морських судів і ненадання допомоги на морі, розрив або пошкодження морського кабелю й інші незаконні акти, направлені проти безпеки морського судноплавства, та ін.).

7. Злочини, що посягають на роботу цивільної авіації (захоплення повітряного судна – Конвенції 1963 р., 1970 р., 1971 р., 1988 р. та ін.).

8. Злочини у сфері культури (ввезення до країни викрадених культурних цінностей, розповсюдження порнографічних предметів та ін.) [1, с. 615].

9. Злочинні посягання на громадський порядок (безпеку) (хуліганська поведінка під час спортивних заходів, незаконне придбання і зберігання вогнепальної зброї та ін.);

10. Злочинні посягання на здоров'я населення (незаконне виробництво і обіг наркотичних засобів і психотропних речовин – Конвенції 1961 р, 1971 р., 1988 р. та ін.) [4, с. 132].

Що стосується кримінального законодавства України, то в чинному КК України передбачено кримінальну відповідальність за злочини міжнародного характеру, в тому числі і за міжнародні злочини.

Розділ XX „Злочини проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку” Кримінального кодексу України включає кримінальну відповідальність за низку злочинів міжнародного характеру: пропаганда війни (ст. 436), піратство (ст. 446), посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443), найманство (ст. 447) та ін. Також кримінальну відповідальність за вчинення вказаних злочинів передбачено і в інших розділах КК України (напри-

клад, терористичний акт (ст. 258, розділ IX. „Злочини проти громадської безпеки”), викрадення, привласнення, вимагання ... радіоактивних матеріалів (ст. 262, розділ IX. „Злочини проти громадської безпеки”), захоплення заручників (ст. 147, розділ III. „Злочини проти волі, честі та гідності особи”, торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (ст. 149, розділ III. „Злочини проти волі, честі та гідності особи”), порушення правил міжнародних польотів (ст. 334, розділ XIV. „Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації”) і т.ін.

За загальною класифікацією, відповідно до ст. 12 КК, злочини міжнародного характеру законодавець відніс до злочинів середньої тяжкості, тяжких та особливо тяжких і тим самим ввівши санкцію кримінальної відповідальності за вчинення вказаних злочинів від 3 до 15 років позбавлення волі, що надало можливість екстрадиції осіб за вчинення цих злочинів (ч. 1 ст. 2 Європейської конвенції 1957 р., п/п. ”б” п. 1 ст. 1 Закону України від 16 січня 1998 року № 43/98-ВР „Про ратифікацію Європейської конвенції про видачу правопорушників, 1957 рік, Додаткового протоколу 1975 року та другого додаткового протоколу 1978 року до конвенції”)¹.

Але надалі залишаються проблеми екстрадиції з інших держав осіб, які вчинили злочини невеликої тяжкості та за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк не більше двох років (ч. 2 ст. 12 КК України), так званий критерій караності злочину. Так, ч. 1 ст. 2 Конвенції 1957 р. вказує на те, що видача злочинців здійснюється у зв'язку зі злочинами, які караються законами як запитуючої, так і запитуваної сторін позбавленням волі або згідно з постановою про взяття під варту на мінімальний термін не менш ніж один рік або більш суворим покаранням. Наприклад, у ч. 1 ст. 300 КК України за ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості передбачено покарання у вигляді штрафу до 150 неоподаткованих мінімумів доходів громадян або арештом на термін до 6 місяців, або обмеженням волі на строк до 3 років... . За ступенем тяжкості відповідно до ст. 12 КК України даний злочин є злочином невеликої тяжкості та згідно ч. 1 ст. 2 Конвенції 1957 р. цей злочин не підпадає під злочин, за вчинення якого передбачено екстрадицію особи. Екстрадиція особи за вчинення злочину невеликої тяжкості на теперішній час залишається неврегульованою.

Вказана вище класифікація злочинів міжнародного характеру наведена чисто формально, оскільки в різних державах законодавець може надати іншу кримінальну оцінку вказаним злочинам, враховуючи їх суспільну небезпеку, і віднести їх до різних об'єктів кримінального посягання. Тому не завжди ми можемо бачити в наявності однакову класифікацію злочинів міжнародного характеру.

Стаття 18 Конституції України вказує на те, що зовнішньополітична діяльність України направлена на забезпечення її національних інтересів і без-

¹ Зі змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 15 грудня 1999 року.

пеки шляхом підтримки мирної і взаємовигідної співпраці з членами міжнародного співтовариства на підставі загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права. Діючі міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (ч. 1 ст. 9 Конституції України) [8, с. 1046–1047].

В більшості випадків конвенції, що передбачають злочини міжнародного характеру тільки торкаються питання екстрадиції, обумовлюючи лише обов'язок розглядати вказані злочини як екстрадиційні, тобто такі, що передбачають екстрадицію особи. Інші конвенції обумовлюють можливість видачі осіб тільки за вчинені діяння, які в них вказані, наприклад, п. 4 ст. 6 Конвенції про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року. Хоча вказані конвенції і містять правові норми, що передбачають екстрадицію особи, але на практиці норми таких конвенцій не застосовуються. Однак, наприклад, у постанові Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 року № 16 „Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією” вказано, що „крім норм Кримінально-процесуального кодексу України та ст. 10 Кримінального кодексу України питання, пов'язані з обмеженням права особи на свободу пересування й особисту недоторканність (затримання, взяття під варту), регулюються також чинними міжнародними договорами України, зокрема... багатосторонніми спеціальними договорами про протидію окремим видам злочинів (наприклад, Конвенція Організації Об'єднаних націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.)” [9, с. 13].

Стаття 3 Європейської конвенції про припинення тероризму від 27 січня 1977 року вказує на те, що положення усіх договорів і угод про екстрадицію, в тому числі Європейської конвенції про видачу правопорушників, підлягають перегляду у відносинах між договірними державами в тому випадку, якщо вони не сумісні з цією Конвенцією [10, с. 281]. В даному випадку вказано на перевагу деяких конвенцій щодо боротьби зі злочинами міжнародного характеру над спеціальними конвенціями щодо екстрадиції.

Специфіка екстрадиції в боротьбі із злочинами міжнародного характеру полягає в тому, що в багатосторонніх конвенціях з питань боротьби з даним видом злочину екстрадиція злочинця розглядається не як обов'язок держав, а як їх право. Проте багато хто з них розглядає діяння міжнародного характеру як злочини, що передбачають за собою екстрадицію особи, тобто включення їх в екстрадиційні міжнародні договори. Пункт 2 ст. 6 Конвенції про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року вказує на те, що сторони зобов'язуються включати такі злочини (тобто злочини, що вказані в цій конвенції) в якості злочинів, що передбачають екстрадицію, в будь-який договір про екстрадицію, який може бути укладено між сторонами [11, с. 244]. Хоча стаття 4 Європейської конвенції про припинення тероризму від 27 січня 1977 року вказує на те, що якщо пра-

вопорушення, які вказані в цій Конвенції, не наводяться в договорі чи будь-якій конвенції про екстрадицію в якості правопорушення, що спричиняє видачу, таке правопорушення вважається включеним в договори чи конвенції про екстрадицію. В цьому випадку вказана норма конвенції є нормою прямої дії стосовно спеціальних конвенцій чи договорів про екстрадицію.

Проте укладання міжнародного договору про екстрадицію не є обов'язковим, оскільки держави-учасниці договорів про боротьбу із злочинами міжнародними характеру, які не мають спеціального екстрадиційного договору, можуть використовувати вказані конвенції як юридичну підставу екстрадиції злочинця. Тому держава, що підписала конвенцію під час здачі ратифікаційної грамоти або інших документів про приєднання до неї, обумовлює можливість застосування даної конвенції як юридичної підстави екстрадиції злочинця. Хоча застосування конвенцій щодо боротьби зі злочинами міжнародного характеру в Україні під час екстрадиції не практикується.

Дана ситуація простежується і в спеціальних конвенціях про видачу злочинців¹.

У ряді документів ООН підкреслено, що за відсутності двосторонніх договорів державам рекомендується керуватися в питаннях видачі існуючими положеннями багатосторонніх конвенцій. Проте дані конвенції не враховують деякі положення екстрадиції, наприклад підстав видачі і т.ін. Тому при складанні екстрадиційних договорів необхідно враховувати злочини, які передбачають видачу злочинця.

Застосування самих конвенцій про боротьбу із злочинами міжнародного характеру для здійснення екстрадиції відіграє важливу роль, тим більше що деякі з конвенцій обумовлюють можливість застосування в них статті про видачу стосовно злочинів, що не передбачено цими конвенціями. В даному випадку необхідно враховувати кримінальну караність діянь, вчинених особою, за внутрішнім законодавством як у державі, що запрошується, так і в державі, що запрошує.

На теперішній час у деяких двосторонніх договорах, ратифікованих Україною, містяться положення про злочини міжнародного характеру та міжнародні злочини (різниця вказаних злочинів полягає в тому, що міжнародні злочини – найсерйозніші суспільно небезпечні діяння, які викликають заклопотаність міжнародного співтовариства та загрожують міжнародному миру і безпеці людства, а злочини міжнародного характеру – суспільно небезпечні діяння, передбачені міжнародними конвенціями, що посягають на міжнародний порядок, завдають шкоди державам, організаціям та громадянам; злочини міжнародного характеру пов'язані зі злочинною діяльністю особи, а між-

¹ Так, у п. 4 ст. 2 Європейської конвенції 1957 р. вказано, що будь-яка договірною стороною під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про приєднання попереджає або надає перелік злочинів, за вчинення яких видача дозволяється чи забороняється. Але деякі держави, як і Україна, залишають за собою право вирішувати в окремій ситуації задовольняти чи не задовольняти запит про видачу злочинця (Закон України про ратифікацію від 16 січня 1998 року).

народні злочини можуть бути також пов'язані зі злочинною діяльністю держави [12, с. 380]; юрисдикція щодо міжнародних злочинів може здійснюватися міжнародним судом, трибуналом або судом зацікавленої держави, а щодо злочинів міжнародного характеру – національним судом держави). Наприклад, п. 5 ст. 3 „Підстави відмови у видачі правопорушників” Договору між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про видачу правопорушників від 23 жовтня 2003 року¹ вказує на те, що не вважаються злочинами політичного характеру²:

1) посягання на життя Глави Держави або Глави Уряду іноземної держави, або на життя члена його або її сім'ї;

2) геноцид, воєнні злочини або злочини, вчинені проти миру та безпеки людства;

3) терористичні акти, такі як:

i – посягання на життя, фізичну безпеку або свободу осіб, які користуються міжнародним захистом, включаючи дипломатів;

ii – взяття заручників або викрадення людей;

iii – посягання на життя людей або проти власності, вчинене із застосуванням бомб, гранат, ракет, мін, вогнепальної зброї, вибухівки або подібних пристроїв;

iv – незаконне захоплення кораблів та літаків;

v – замах на вчинення злочинів, зазначених у цій статті, або участь як співвиконавця або співучасника особи, яка вчиняє або намагається вчинити такі злочини;

vi – загалом будь-які насильницькі дії, які не охоплюються у підпунктах i–v, спрямовані проти життя, фізичної безпеки або свободи людей, або спрямовані проти установ;

4) злочини, передбачені міжнародними договорами, чинними для обох сторін³ [13].

Вказані злочини є такими злочинами, що передбачають екстрадицію особи. В даному випадку можна говорити про те, що це частина злочинів міжнародного характеру та міжнародних злочинів, що передбачені спеціальними договорами про екстрадицію злочинця.

Що стосується кваліфікації злочинів, то в даному напрямку більш прогресивніший підхід зроблено в Договорі між Україною та Китайською Народною Республікою про екстрадицію від 10 грудня 1998 року. Пункт 3 стат-

¹ Документ 076-013, редакція від 01.07.2004 року. Договір ратифіковано Законом № 1966-IV від 01.07.2004 року.

² Пункт 1 статті 3 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 року вказує на те, що видача не здійснюється, якщо правопорушення, у зв'язку з яким вона запитується, розглядається запитуваною стороною як політичне правопорушення або правопорушення, пов'язане з політичним правопорушенням.

³ Див. також ст. 5 „Політичні злочини” Договору між Україною та Республікою Панама про видачу правопорушників від 4 листопада 2003 року (документ 591-008, редакція від 12.05.2004 року. Договір ратифіковано Законом № 1716-IV від 12.05.2004 року).

ті 2 „Правопорушення, які тягнуть видачу” вказаного договору передбачає, що при вирішенні питання про видачу і визначенні того, чи є будь-яке діяння злочином за законодавством обох договірних сторін, не мають значення його юридична кваліфікація і термінологічне визначення [14].

Як **висновок**, можна говорити про те, що при різній класифікації злочинів міжнародного характеру, розбіжності в юридичній кваліфікації і термінологічному визначенні вказаних злочинів за законодавством іноземних держав, відсутності практичного застосування правових норм конвенцій щодо боротьби зі злочинами міжнародного характеру в частині екстрадиції, виникають проблеми щодо видачі осіб, які переховуються від слідства та суду.

Таким чином, перш за все вбачається необхідність при укладанні спеціальних договорів (конвенцій) щодо екстрадиції, по-перше, передбачити можливість керуватися не тільки спеціальними договорами (конвенціями) щодо екстрадиції, а і конвенціями щодо боротьби зі злочинами міжнародного характеру та, по-друге, передбачити таку норму: при вирішенні питання про екстрадицію і визначенні того, чи є будь-яке діяння злочином за законодавством обох сторін, не мають значення його юридична кваліфікація та термінологічне визначення.

Бібліографічні посилання

1. Юридична енциклопедія : в 6-ти т. / ред. кол. : Ю.С. Шемчушенко (гол. ред. кол.) та ін. – Т. 2.: Д-Й. – К. : Укр. енцикл., 1999. – 744 с.
2. Карпец И.И. Международная преступность / И.И. Карпец. – М. : Наука, 1988. – 112 с.
3. Баймуратов М.О. Міжнародне право / М.О. Баймуратов. – Х. : Одіссей, 2002. – 672 с.
4. Лукашук И.И. Международное уголовное право : учебник / Лукашук И.И., Наумов А.В. – М. : Спартак, 1999. – 287 с.
5. Уголовный кодекс Швейцарии. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. – 350 с.
6. Уголовный кодекс Швеции. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001. – 320 с.
7. Письмо за подписью заместителя Генерального прокурора РФ А.Г. Звягинцева № 35/1-626-04 от 28.05.2004 года.
8. Уголовный кодекс Украины. Научно-практический комментарий. – 3-е изд., испр. и доп. / отв. ред. С.С. Яценко. – К. : А.С. К., 2003. – 1088 с.
9. Про деякі питання застосування законодавства, яке регулює порядок і строки затримання (арешту) осіб при вирішенні питань, пов'язаних з їх екстрадицією : постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 року № 16 // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 11. – С. 13–15.
10. Европейская конвенция о пресечении терроризма от 27 января 1977 года (извлечение) // Международно-правовые аспекты экстрадиции : сб. М 43 документов. – М. : Юрид. лит., 2000. – С. 280–286.
11. Конвенция о борьбе против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ от 20 декабря 1988 года (извлечение) // Международно-правовые аспекты экстрадиции : сб. М 43 документов. – М. : Юрид. лит., 2000. – С. 238–249.
12. Шалгунова С.А. Проблемні питання правового визначення терміна „екстрадиція” / Шалгунова С.А., Березняк В.С. // Науковий вісник Юридичної академії МВС : зб. наук. праць. – 2005. – № 3 (22). – С. 380–387.
13. Договір між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про видачу пра-

вопорушників від 23 жовтня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.

14. Договір між Україною та Китайською Народною Республікою про екстрадицію 1998 року // Україна. Закони. Міжнародні договори України про правову допомогу : офіційне видання. – Ужгород : ІВА, 2000. – С. 365–371.

Надійшла до редакції 13.10.2017

УДК 343.98

Єфімов М.М.

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПІДГОТОВЧІ ЗАХОДИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Досліджено деякі аспекти розслідування злочинів проти моральності. Розглянуто організаційно-підготовчі особливості обшуку при розслідуванні досліджуваної категорії кримінальних правопорушень, а також сформульовано пропозиції щодо застосування найбільш доцільних його заходів.

Ключові слова: обшук, мораль, слідча (розшукова) дія, розслідування, організація, тактичний прийом.

Yefimov M.M. Organizational preparatory measures before conducting search during investigation crimes against morality. The scientific article deals with of some aspects of the investigation of the crimes against morality. We consider the organizational features of investigation of search in the investigation of the studied category of criminal offenses are examined too.

An important value for effective investigation of crimes against morality plays a search. In fact he allows educing material tracks of criminally-punishable act. Careful preparation to this inquisitional (of criminal investigation) action, correct and expedient use of corresponding tactical receptions during her realization, allows far to increase an evidential base and disrobe guilty. Methods of committing crime against morality, from data of our research, at 82 % cases are full structural; consist of preparation, direct of act and concealment. The last constituent is concealment, possibility of elimination or shelter of crime, things obtained by a criminal way instruments determines, objects from on tracks a crime and others like that. Taking into account it, realization of search at presence of for those grounds is not only a right but also duty of investigator.